

Հ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

1939

ՏՊԱՐԱՆ ԳԴՐԵՊԱՆՈՒՑ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԿԵԼԻԿՈՑ
ԱՆԹԻԼԻԱՍ - ԼԻԲԱՆԱՆ

2087

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

«Զէ աստ՝ քանզի յարեալ»

(ՄԱՏԹ. ԻԸ. 6)

Ինչպէս բոլոր քրիստոնէական եկեղեցիները, նոյնպէս և Հայաստանեայց եկեղեցին անգամ մ'ալ կ'աւետէ մեզ իր հոգեշունչ երգերով ու քաղցրալուր ձայներով կենսատու պատգամը — Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց: Զատիկն ու գարունը զիրար կ'ողջագուրեն տարւոյն այս եղանակին մէջ գեղեցիկ զուգագիւպութեամբ:

Զատիկ ու գարունն նոյն ճշմարտութիւնը կը յայտարարեն մարդկութեան՝ մին բնութեան զարթումով՝ և միւսը Յարութեան պատգամով թէ՛ հոգին անմահ է, մարդը պիտի վերապրի: Ո՛չ, Քրիստոսի Յարութիւնը եկեղեցական դաւանանք կամ վարդապետութիւն մը չէ, այլ պատմական դէպք մըն է, որուն ստուգութիւնը զօրաւոր փաստերով և վկայութիւններով ապացուցուած է:

Գերեզմանէն անդին, մահէն ետք կեանք մը կա՞յ, թէ ոչ մահէն ետք՝ գերեզմանին մէջ ամէն բան կը վերջանայ, կը հարցնէ յուսահատ ու տառապալիոծ մարդկութիւնը: Վճռական պատասխանը կուտայ Քրիստոսի հրաշափառ

Յարութեան փառաւոր իրողութիւնը : Կ'ուզենք գիտնալ թէ մեր սիրելիներէն , մեր սրտի հատորներէն , մեր սլաշտելի նահատակներէն իսպառ բաժնուած ենք . անէացա՞ն , անյայտացա՞ն անոնք թէ կ'ապրին , կը շարժին ու կը սիրեն դեռ :

Sir Oliver Lodge տիեզերահռչակ գիտնականը կ'ըսէ . «Կը հաւատամ թէ մահը վախճանը չէ կեանքին , մեր գոյութիւնը պիտի շարունակուի հոգին մարմինէն բաժնուելէն ետք՝ և մենք պիտի ապրինք հոգեւոր մարմնով , որուն ի՛նչ ըլլալը հիմա չենք կրնար հասկնալ , թէպէտ մեր մէջն է ան» : «Մենք հոգիներ ենք , որ ժամանակ մը միայն այս ֆիզիքական աշխարհի մէջ կը բնակինք և երբ կը մեկնինք ասկէ՝ մեզի հետ կը տանինք միա՛յն մեր կարողութիւնները , մեր յիշողութիւնը , մեր սէրը և մեր նկարագիրը : Ասոնք են մեր իրական ստացուածքը , ուրիշ ամէն բան հոս կը թողունք» : Սոկրատ փիլիսոփան այս հաւատքով ու յուսով պարպեց թոյնի այն գաւաթը , զոր իրեն մատուցին , երբ կը ճառէր իր աշակերտներուն հոգիի անմահութեան մասին :

Պատմութիւնը կը պատասխանէ մեզի թէ անյիշատակ դարերէ ի վեր ապրած չէ ցեղ մը՝ որ անմահութեան յոյսէ զուրկ ըլլայ : Աստուած դրած է անմահութեան տենչը մարդոց սրտին մէջ և պիտի չուզէ կորուսանել այն հոգիներն որ իր մատին դրոշմը կը կրեն : Ապ-

րելու, վերապրելու այս տենչանքը բնազդ մըն է որ խոր թաղուած է մարդկային հոգւոյն մէջ: Եթէ կայ այս բնազդը, այս բնազդին գոհացում տուող իրականութիւնը — աննախ կեանքի պէտք և գոյութիւն ունենայ: Զի՛ եթէ լոյս կայ՝ աչք կայ, եթէ ձայն կայ՝ ականջ կայ, եթէ օդ կայ՝ թոք կայ, եթէ տենչանք կայ մեր հոգւոյն մէջ՝ կայ նաեւ անմահ կեանք: Սերմը կը փախ հողին մէջ, ու անգամ մ'ալ կը վերածնի, որդը կը մեռնի խոզակին մէջ, և իր գերեզմանը պատուելով դուրս կուգայ իբր թիթեռնիկ. միայն մա՞րդը բացառութիւն պիտի կազմէ այս տիեզերական անփոփոխ օրէնքէն: Եթէ ծառերն ու ծաղիկներն ձմեռուան իրենց գերեզմանէն յարութիւն կ'առնեն, ինչո՞ւ, ինչո՞ւ մարդը չվերակենդանանայ երբ մեռնի: Գիտութիւնը կ'ընդունի նիւթին անկորնչելիութեան օրէնքը — ինչ բան որ կայ, գոյութիւն ունի, չի կրնար ոչնչանալ: Զուրը շոգիի, շոգին ուժի ու շարժումի կը փոխուի: Բայց այս փոփոխութեանց մէջ հիւլէ մ'անգամ չի կորսուիր: Ի՛նչ, ստո՞յգ է որ Էտիսընի նման գիտնական հանճար մը՝ 70-80 տարի ապրելէ ետք պիտի անէանայ: Այսպիսի կարծիքի մը դէմ մեր էութիւնն համակ կը բողոքէ: Մարդն ալ՝ երբ մեռնի չի կորսուիր, չ'անհետանար, այլ օւրելի ճոխ կեանքի մը կը փոխուի: Քրիստոնէութիւնն ալ կուգայ պատասխանել՝ Քրիստոս մեռաւ և յարեաւ մեռելներէն: Քրիստոս այ-

սօր կ'ապրի, հետեւաբար եթէ մեռնինք, մի-
այն կը փոխուինք, չենք ոչնչանար:

«Բայց պիտի ըսէ մէկը թէ՝ ի՞նչպէս մե-
ռելները յարութիւն կ'առնեն, կամ թէ ի՞նչ
մարմնով կուգան: Անմիտ, անիկա զոր դուն
կը սերմանես, եթէ չմեռնի, չի կենդանանար:
Ու զայն որ կը սերմանես, ոչ թէ այն մարմի-
նը՝ որ պիտի բուսնի՝ կը սերմանես, հապա
մերկ հատ մը թէ՛ ցորենի ըլլայ թէ՛ մէկ
ուրիշ սերմի. ու Աստուած անոր մարմին
կուտայ ինչպէս կ'ուզէ, և ամէն մէկ սեր-
մին իր յատուկ մարմինը: Երկնաւոր մարմին-
ներ ալ կան երկրաւոր մարմիններ ալ. բայց
երկնաւորներուն փառքը ուրիշ է ու երկրա-
ւորներունը ուրիշ: Արեւուն փառքը ուրիշ է,
և աստղերուն փառքը ուրիշ, ու մէկ աստղը
միւս աստղէն տարբեր է փառքով: Այսպէս է
մեռելներուն յարութիւնն ալ» (Ա. Կորնթ.
ԺԵ. 35-42): Հետեւաբար պիտի ապրինք յա-
ւիտեան անմահ կեանք մը:

Արդ՝ եթէ կայ անմահ կեանք մը, այս
կեանքը իր ուրախութիւններով ու ցաւերով,
յոյսերով ու յուսահատութիւններով, նպատակ
մ'ունի:

Դժբախտաբար օրքա՛ն մարդիկ կան որոնք
չեն կրնար կամ չեն ուզեր ըմբռնել այս վեհ
նպատակը: Անոնք կը կարծեն թէ եկած ենք
այս աշխարհը ուտելու, խմելու, պարելու,
հաճոյանալու համար: Յամբաժ է սէրը անոնց

մէջ, որ մեծագոյն դաստիարակն է: Կը նախանձին, կ'ատեն, կը մոռնան թէ սէրը վայելում, իսկ ատելութիւնը տանջանք է: Յամքած է նաեւ անոնց սրտին մէջ հաւատքի աղբիւրը: Ո՞ւր է, ո՞ւր է մեր պապենական լոյս հաւատքը: Ամէն բան կորուսինք, ի՞նչ պիտի ժառանգենք երբ հաւատք ու սէր չունինք մեր սրտին մէջ: Յուսահատած ենք կեանքէն սրովհետեւ սիրոյ կանթեղը մարած է մեր մէջ և կը խարխափենք սկեպտիկութեան աղջամուղջին մէջ: Ո՛վ որ հաւատք ու սէր ունի իր սրտին մէջ, յոյսը չի լքեր զայն, որչափ ալ միջագնի հորիզոնը. «Կը սիրեմ, պէտք է յուսամ» կ'ըսէ խամարթին իր անմահութեան անմահ տաղին մէջ: Կեանքը դրամագլուխ մ'է, բարձրագոյն կեանքը շահելու համար: Հաճոյքէն յետոյ նուազած կը զգանք ինքզինքնիս, և աւելի տրտում քան երբեք: Կեանքին նսլատակը շահ ալ չէ. մարդ կրնայ բոլոր աշխարհը շահիլ բայց իր անձը կորսնցնել:

Թուսթոյ շատ ուշագրաւ և գեղեցիկ ոճով մը կը նկարագրէ Փախում անունով մէկու մը ընչասիրութիւնը, և ատոր ցաւալի բայց արժանի պատիժն ու վախճանը: Փախում շարունակ դժգոհ իր արդէն ունեցած կալուածէն ու անկէ ձեռք բերած հասոյթէն, աւելի ընդարձակ ու աւելի արգասաբեր հողերու տէր ըլլալ կը ցանկայ: Իր այս ցանկութեան գոհացում տալու համար՝ կը գաղթէ տեղէ տեղ,

և վերջապէս կը հասնի Պաշտօններու երկիրը , ուր իրեն կ'առաջարկուի թէ հազար բուբլի փոխարէն կրնայ տէր ըլլալ այնքան ընդարձակ հողամասի մը , որքան ինքը կարող է օր մ'ամբողջ քալելով սահման գծել , պայմանաւ որ իր ճամբորդութիւնը միեւնոյն կէտէն սկսի և հոն վերջանայ արեւմուտէն առաջ : Փախում կ'ընդունի առաջարկը և յանձն կ'առնէ ճամբորդութիւնը կատարել :

Բայց ընչաքաղցութենէն այնքան ընդարձակ սահմաններ կը կտրէ որ իր նպատակակէտին հասած պահուն իսկ ուժասպառ կ'իյնայ ու կը մեռնի : Ծառան որ տիրոջը կ'ընկերանար , մարմինը կը թաղէ քանի մը ոտք երկայնութեամբ փոսի մը մէջ :

Մեզմէ չատերուն ըմբռնումը այս է կեանքի նպատակին նկատմամբ . կան մարդիկ որոնք կ'ապրին առանց նպատակի , և կ'անցնին աշխարհէս ինչպէս յարդի շիւղ մը դետին վրայէն . փառասիրութիւն կը ցանեն , յուսահատութիւն կը հնձեն : Ընչաքաղցութիւն , ագահութիւն , ատելութիւն կը սերմանեն , տառապանք ու տանջանք կը քաղեն : Անոնց կեանքը կեանք չէ , գոյութիւն մըն է , ինչպէս ճճի մը , անասուն մը : Հաճոյասիրութիւնը , ընչաքաղցութիւնը կուրցուցած է անոնց հոգեկան աչքերը :

Յաճախ կարծուած է թէ Յիսուս դատապարտած է հարստութիւն դիզելը , թէ մարդ

պէտք է աղքատութեան մէջ ապրի, թէ հարստութիւն ստանալը սխալ է: Ո՛չ իր կեանքին և ո՛չ ալ իր ուսուցման մէջ սակայն՝ չէ ըսած նման բան մը: Յիսուս սիրեց հաւասարապէս թէ՛ աղքատը և թէ՛ հարուստը: Անցոյց տուաւ հարստութեան վտանգն ու օգուտները: Ան մատնանշեց հարստութեան փորձութիւնը:

Երբ Յիսուս երիտասարդին «ծախէ ունեցածդ» ըսաւ, յստակ կերպով անոր նկարագիրը կարգաց: Հարստութեան սէրն էր որ կ'արգիւէր զինք հետեւելու Յիսուսի:

Եսը ու անոր փառքն ալ շուտ կ'անհետանան:

Մեծն Կիւրոսի գերեզմանը գտնուեցաւ, որուն վրայ սապէս արձանադրուած էր. «Ով մարդ, ով որ ալ ըլլաս, և ուսկից որ դալու ըլլաս, դարձիր և հոս նայէ, ես Կիւրոսն եմ Պարսից կառավարութեան հիմնադիրը. ինծի մի՛ նախանձիր, մարմինս ափ մը հող ծածկած է»: Նաբոլէոն կ'ըսէ. «Բանակս զիս մոռցաւ, երբ ես տակաւին ողջ էի: Մոռցաւ նոյն իսկ Քարկեդոնացի բանակը Հաննիալալը: Այսպէս է մեր զօրութիւնը: Հաւատքին զարգացումը, եկեղեցւոյ վարչութիւնը, մշտնջենական հրաշք մ'է: Ես իմ պետութիւնս բռնութեան վրայ հիմնեցի և ջախջախուեցաւ. սակայն Յիսուս իր թագաւորութիւնը սիրոյ վրայ հիմնեց և յաւիտեան սլիտի տեւէ»: Արդարեւ Նաբոլէոնի

փառքն ալ իր թնդանօթներուն ծուխին նման
անհետացաւ : Այս է կեանքին նպատակը :

Ո՛վ որ երկրի վրայ կը սողայ և նիւթով
կը հեշտանայ անասուն է , ո՛վ որ կ'ապրի նա-
յելով երկինք , փափաքելով երկնքի , յուսա-
ւով միշտ երկինք ապրիլ՝ սուրբ է՝ կ'ըսէ Յով-
հաննէս Պապինի : Աստուծոյ թագաւորութիւնը
կը նշանակէ թագաւորութիւնը բարիին , ան-
կեղծութեան , սիրոյ , խոնարհութեան , բար-
ձրին թագաւորութիւնը :

Երկրի թագաւորութիւնը թագաւորու-
թիւնն է նիւթին ու միսին , ոսկիին ու նա-
խանձին , սպանութեան ու զեխութեան , թա-
գաւորութիւն ամէն բանի , զոր կը սիրեն ան-
միտ ու փտած մարդիկ : Այսօրուան պատգա-
մը այս է սակայն : Զատիկի պատգամը յուսալ ,
հաւատալ , սիրել աճիլ , վերածնիլ է : Զատիկը
տօներու տօնն է , Քրիստոնէութեան վերածը-
նունդին տօնն է , որ կը յիշատակէ անմահու-
թեան աւետաբեր Յիսուս Քրիստոսի յաղթա-
նակը : Մահը կեանքի նախաշաւիղն է , և գե-
րեզմանը անմահութեան նախադուռը : Եթէ
հիւանդութեան անկողինը , ծերութեան տկա-
րութիւնները մեր յոյսերուն մայրամուտն են ,
եթէ մահը ու գերեզմանը յոյսի և ուրախու-
թեան գերեզմանը , Զատիկը խոստումն է ա-
ռաւօտեան ծագումին , յոյսի ու կեանքի յա-
րութեան :

Սակայն պէտք է գիտնալ թէ անմահու-

թեան յոյսն ու հաւատքը փաստի և ապացոյցի վրայ հիմնուած չեն, այլ հոգեւոր ճշմարտութիւններու փորձառութեան ու գիտակցութեան վրայ: Ուրեմն՝ գիտուններու և իմաստուններու հաւաստումներուն վրայ չէ որ պիտի նայինք համոզուելու համար թէ մահէն ետք պիտի ապրինք: Հանդերձեալ կեանքի խնդիրը անոնց խուզարկութեան և քննութեան սահմանէն անդին է:

Անմահութեան յոյսը չէ թէ միայն մարդկային հոգիին մէջ անկորնչելի բնազդ մը, աննուաճելի բաղձանք մը եղած է անյիշատակ դարերէ ի վեր, չէ թէ միայն խոր հաւատք մը, քրիստոնէական անխախտ դաւանանք մ'է այլ խորունկ գիտակցութիւն մըն է անոնց համար որ յաւիտենական կեանքը կ'ապրին այս կեանքին մէջ:

Մենք յաճախ գիտութեան վճիռներուն աւելի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայենք սա պարզ պատճառաւ որ անոր կիրարկած մեթոտը վրստահութիւն կը ներշնչէ մեզի: Անոր բոլոր հաւաստումները փորձառութեան բովէն անցած են: Սակայն կը մոռնանք թէ այս փորձարկութիւնները մենք անձնապէս չենք կրնար կատարել, մասնաւէտ գիտունը կը կատարէ զանոնք և մենք կը կռթնինք անոր հեղինակութեան վրայ և կ'օգտուինք անոր աշխատութեան արդիւնքէն:

Հոգեւոր ճշմարտութիւնները սակայն՝

տարբեր հանգամանք ունին: Անոնք պէտք է անցնին իւրաքանչիւր անհատին փորձառութեան բովէն: Ներքին կեանքին մէջ ապրուած ճշմարտութիւնն է որ գործնական արժէք ունի անհատին համար:

Կրօնքը պէտք է փոխուի մեր մէջ փորձառութեան:

Անմահութեան հաւատքին հիմն ու խաւիսիւր Աստուած է: Աստուած ճանչնալ, ու Անոր հետ ապրիլ ու յարարելուն է յաւիտենական կեանքը. ահա՛ այս է հոգեւոր կեանքը: Երբ մեր հոգիին ու Աստուծոյ հոգիին մէջ այդ ներքին անտեսանելի կապակցութիւնը և հաղորդակցութիւնը կը ստեղծուի ալ մարդ նիւթական և մարմնական մեղքի և կիրքի կեանքը չէ որ կ'ապրի, այլ կ'ապրի սիրոյ, սրբութեան կեանքը, Աստուածային կեանքը:

Կրօնքը երբ կը փոխուի մեր մէջ փորձառութեան, և երբ մարդ գիտակցաբար Աստուծոյ կեանքը կ'ապրի իր կեանքին մէջ, այն ատեն անմահութեան համը կը զգայ և վստահութեամբ կրնայ գիտնալ ներքնապէս թէ՛ իր և Աստուծոյ մէջ հաստատուած այդ սիրոյ միութիւնը ո՛չ մէկ բան, ո՛չ իսկ մահը կրնայ խլել: Փաստերը կը հիննան, տպացոյցները կրնան հերքուիլ, բայց ինչ որ գիտակցութեան և փորձառութեան փոխուած է, անչարժ ու անսասան կը մնայ:

Դրիստոսի աշակերտներն ալ իրենց Վար-

դապետին կեանքը ապրեցան, անմահութեան մասին ու է կասկած կամ տարակոյս չունէին, և ոչ ալ կը ջանային ապացուցանել, վասն զի անոնց համար, փորձառական ստոյգ իրողութիւն էր. — «Մենք գիտենք թէ մահէն կեանքի փոխուեցանք, որովհետեւ եղբայրները կը սիրենք»: Սէրն է ուրեմն յաւիտենական կեանքը, սիրելն է անմահութեան ամենէն զօրեղ ապացոյցը. երբ Աստուծոյ հետ ջերմ յարաբերութիւն ու սերտ հաղորդակցութիւն կը մշակենք և կ'ապրինք սիրոյ կեանքը, այն ատեն հոգին վկայութիւն կուտայ մեր ներսէն թէ անկ պիտի ապրինք: Եւ քանի՜ ներկան աշխարհի մէջ այսօր որ այս ներքին վկայութեամբ հաստատուած կրնան աներկբայօրէն ըսել. — Գիտեմ պիտի ապրին, որովհետեւ կը զգամ թէ մարմնոյ տեսանելի կեանքիս մէջ անտեսանելի հոգեւոր կեանք մը ստեղծուած է, որ անվերջանալի է, անմահ է, որովհետեւ Աստուծոյ Սէրն է: Սէրը անմահ է և Հետեւաբար այն որ կը սիրէ անմահ է:

Գրիգոր Օտեան այդ անկեղծ հաւատացեալ պետական մարդը կ'ըսէ. «Մարդուն ճակատագիրը հոս կը սկսի բայց հոս չի վերջանար. ռելիջ տեսակ մեկնութիւն կարելի չէ տալ կեանքին: Հօրս, մօրս սիրեցեալ՝ և բոլորին որ այլ եւս այս աշխարհի մէջ չեն, կարօտն ռենիմ, նաեւ Աստուծոյ իղձն ու անձուկը»:

Ինչպէս որ մեր ու Աստուծոյ մէջ հաստա-

տուած սիրոյ յարարերութիւնը անվերջանալի է, ու մենք կ'ապրինք այսօր ու յաւիտեան պիտի ապրինք Աստուծոյ հետ միշտ սիրեղով, նոյնպէս ալ՝ մեր և մեր հոգեհատորներուն մէջ հաստատուած սիրոյ կապակցութիւնը անխըզելի է, չի վերջանար: Մահուամբ միայն փոխադրութիւն մը տեղի կ'ունենայ: Կըրնանք ըսել բանաստեղծին պէս. «Մերինները յաւիտեան մերիններն են»: Անմահութեան փաստը դուրսը չէ որ պիտի փնտռենք ոչ ալ գիրքերու կամ մարգարէներու մէջ, այլ ներսը մեր հոգիներուն մէջ: Մարդ այս գիտակցութեամբ ու փորձառութեամբ կրնայ ըսել. «Չեմ կրնար ապացուցանել բայց գիտեմ»:

Քրիստոս ալ բնաւ ճիշդ չըրաւ իր աշակերտները անմահութեան հաւատքին համոզելու: Ան հոգեւոր ճշմարտութեանց մասնագէտ էր. ահա՛ թէ ինչու իբրեւ բնական, ստոյգ և անվիճելի իրողութիւն մը, ըսաւ. «Իմ հօրս տունը շատ բնակարաններ կան», «Ես կ'ապրիմ դուք ալ պիտի ապրիք»: Ան արդէն յաւիտեանական կեանքը կ'ապրէր: Գիտէր թէ մահը ոյժ չունէր իր վրայ. «Հօրմէն եկած էր, հօրը կ'երթար և ուր որ ես եմ դուք ալ հոն պիտի ըլլաք» կ'ըսէր:

Մահը հորիզոն մըն է սոսկ: Ան, մահը, ոչ ալ ինչ է, այլ միայն սահմանը մեր տեսողութեան: Բայց բնութեան մէջ էականը անտեսանելին է: Ո՞վ տեսած է ձգողութիւնը, ե-

լեկտրականութիւնը , ո՞վ բռնած է բնութեան
 օրէնքները , սկզբունքները , ներդաշնութիւնը .
 ասոնք ամէնը անտեսանելի իրականութիւն-
 ներ են , որ կ'արտայայտեն ինքզինքնին տե-
 սանելի նիւթին մէջէն : Երեւցածը չէ ուրեմն
 իրականը՝ հապա չտեսնուածը , չերեւցածը .
 նիւթը չէ իրականը , այլ նիւթին մէջ շարժող ,
 գործող զօրութիւնը , որ անտեսանելի է : Վե՛ր
 բարձրացուր մեզ ո՞վ Հզօր Աստուածորդի ,
 որպէսզի աւելի հեռուն կարենանք տեսնել ,
 մաքրէ՛ մեր աչքերը որպէս զի աւելի յստակ
 տեսնենք : Տո՛ւր մեր ազգին հոգիի աչքեր ,
 հաւատքի աչքեր . հաւատք՝ որ հոգիին հեռա-
 դիտակն է : Սորվեցո՛ւր մեզի , ո՞վ Տէր , թէ
 հաւատքը աւելի հին է քան բանականութիւ-
 նը . կրօնքը աւելի հին քան գիտութիւնը ,
 ճշմարտութիւնը աւելի հին քան գիրքերը ,
 կեանքը աւելի հին քան փիլիսոփայութիւնը :
 Սորվեցուր մեզի թէ քեզի հետ ապրելու
 պէտք ունինք : Այս աշխարհի տառա-
 պանաց կիզիչ անապատին մէջ ծարաւի ճամ-
 բորդ մըն ենք և ջուրին քիմիական տարրա-
 լուծումը չէ որ սլիտի յագեցնէ ու փրկէ
 մեզ , այլ ջուրը : Կենաց ջուրին ծարաւի է մեր
 հոգին : Միքայէլ Անճելօ երբ ծերացած ու կու-
 րացած էր , սովոր էր խնդրել իր ծառայէն ա-
 ռաջնորդելու զինք Փիթիասի արձանին , շօշա-
 փելով անոր արձանը՝ կը բռնկէր անոր սրտին
 մէջ անթեղուած սէրը դեղարուեստի նկատ-

մամբ՝ դէմքը կը պայծառանար, երկնային երանութիւն մը կը վայելէր ու ամբողջ օրերը առաքաստի օրուան կը վերածուէին:

Ի՞նչպէս պիտի կարենանք արծարծել Քրիստոսի սէրը մեր մէջ. ո՞չ ապաքէն խաչեցեալ և յարուցեալ Աստուծոյ մերձենալով՝ շօշափելով անոր վէրքերը, զոր ստացաւ մեղ փրկելու և յարուցանելու համար մեր ատելութեան, նախանձի, զգայապաշտութեան, ընչաքաղցութեան և ամէն տեսակ մեղքերու գերեզմանէն:

«Գիտեմ» կ'ըսէ բանաստեղծը, «Աստուածութիւնը այլ եւս ուրիշ տեղ մը չունի այս երկրի վրայ եթէ ես իմ սիրտս մերժեմ իրեն»: Պէտք է բանանք մեր սրտերը Քրիստոսի Հրաշափառ Յարութեան ճառագայթները ընդունելու համար:

Այդ լոյսն է որ պիտի ծնցնէ մեր մէջ նոր խորհուրդներ, վսեմ թռիչքներ, դէպի աստուածայինը, դէպի արդարութեան, ճշմարտութեան ու սիրոյ խեղճը:

«Հաւատքը, կ'ըսէ Թոլսթոյ, կեանքին ոյժն է, և կեանք չկայ առանց Աստուծոյ... Ճանչնալ զԱստուած և ապրիլ միեւնոյն բանն է: . . . Ուր որ Սէր կայ հոն Աստուած կայ»:

Պէտք է ընդունինք թէ ցամքած է հաւատքի աղբիւրը մեր սրտին մէջ. Սիրոյ կայծը մարած է մեր հոգւոյն մէջ և հետեւաբար ինկած հոգեւոր կեանքով, նկարագրով: Յու-

սահատ ենք, որովհետեւ յոյսը ծնունդն է հաւատքին. չի կրնար յուսալ մէկը որուն հոգիին խորը ցամքած է հաւատքին աղբիւրը: Բայց Ձատիկը հաւատքի, յոյսի, սիրոյ յարութիւնն է: Ե՞րբ արդեօք պիտի թաղենք մեր ապականած կեանքը, եսադլուխ ոգին, եղբայրատեաց վարմունքը, օրինազանցութեան ունակութիւնը, նախանձի ու տառապանքները:

Մինչեւ ե՞րբ պիտի շարունակենք հեռու ապրիլ մեր Հարց հաւատքէն, մեր պաշտելի Մայր Եկեղեցիէն: Որքան իրաւամբ կ'ըզկն. Ընդհ. Փոխանորդ Սարաճեան Սրբազան եկեղեցին կը մատնանշէր իբր ամբողջ մեր հաւատքին: ու փրկութեան՝ Անթիլիաս մեկնումին առթիւ: Ե՞րբ պիտի թաղենք այս ապականած կեանքը, որպէս զի յարութիւն առնէ սրբացեալ նոր կեանք մը: Ե՞րբ պիտի թագաւորէ Սէրը մեր մէջ: Եթէ ընդունինք թէ Աստուած Սէր է, այն իրողութիւնը թէ Աստուած սէր է, ցոյց կուտայ թէ՝ Ան — Աստուած կ'ուզէ և նոյն իսկ պէտք է յայտնէ ինքզինք հաղորդակցելու համար մարդոց հետ, որովհետեւ սիրոյ էութիւնը ինքնայայտնութիւն է:

Սէրը սէր չէ, եթէ ինքզինք չյայտնէ ուրիշներուն: Յիսուս յայտնեց այս սէրը Գողգոթայի վրայ մեզ՝ յուսահատներուն, մեղաւորներուն համար:

Յարութեան Տօնը Եկեղեցիին, ճշմարտու-

թեան, լոյսին և արդարութեան յաղթանակի
Տօնն է: Յիսուս խաչէն յաղթանակ, մահէն
կեանք և գերեզմանէն՝ Յարութիւն հանեց:
Արդ՝ այս հաւատքով, այս յոյսով միասին եր-
գենք ցնծութեամբ. «Քրիստոս յարեալ ի մեռե-
լոց, մահուանք զմահ կոխեաց և յարուբեանքն
իւրով մեզ զկեանս ստեղծեաց»:

Apr 2 Spruett